

daktické techniky pro výuku cizího jazyka na středních školách, a to především v hodinách žáků studujících nematuritní obory vzdělání.

Nejlepší atmosféra vyučovací hodiny cizího jazyka byla pozorována na 1. stupni základních škol, stejně jako v případě organizace hodiny byla atmosféra hodiny nejhůře hodnocena v případě vyučovacích hodin nematuritních oborů středních škol; navíc pouze v případě těchto oborů bylo hodnocení atmosféry vyučovací hodiny cizího jazyka horší ve srovnání s dalšími vzdělávacími obory.

Naopak méně častá je spolupráce učitelů cizích jazyků s učiteli jiných vzdělávacích oborů (22 % učitelů). Přitom právě využití cizího jazyka v jiných vzdělávacích oborech vytváří předpoklady pro efektivní upevňování jazykových dovedností žáků. Učitelé, kteří častěji aplikují projektově orientovanou výuku, rovněž více zapojují do výběru témat své žáky.

Pro aktivitu relativně slabších žáků může být demotivující ta skutečnost, že ve vyučovací hodině nejsou schopni dosáhnout úspěchu, což může dále snižovat jejich sebevědomí a motivovanost. Tato otázka byla poměrně dobře uchopena v hodinách cizího jazyka na 1. stupni základní školy, zatímco na 2. stupni základní školy a na středních školách byl alespoň dílčí úspěch slabších žáků zaznamenán v menším podílu hodin, což může dále prohlubovat nejen nízkou aktivitu těchto žáků v hodinách, ale také jejich nižší zájem o studium cizích jazyků, a také prohlubovat přesvědčení o omezené potřebnosti jazykových dovedností pro další vzdělávání a profesní uplatnění.

Rozvoj jazykové gramotnosti může být, vedle vlastní výuky cizího jazyka, stimulován také v dalších vzdělávacích oborech (např. četbou a diskusí cizojazyčných odborných textů v přírodovědných předmětech, vedením odborných předmětů v cizím jazyce, pozváním zahraničního odborníka z praxe do výuky společenskovedního předmětu apod.), přičemž takový přístup může být i jednou z alternativ k řešení problému omezené časové dotace výuky cizích jazyků.

Příznivě lze hodnotit schopnost učitelů utvářet ve výuce cizího jazyka pozitivní učební atmosféru, a to včetně výběru vhodných metod pro naplnění cíle hodiny, a vést hodiny v cizím jazyce.

3 Jazyková gramotnost – podmínky a průběh vzdělávání

Tato část shrnuje hlavní poznatky týkající se hodnocení podmínek a průběhu vzdělávání v oblasti jazykové gramotnosti, přičemž s ohledem na úzké spojení jazykové gramotnosti a výuky cizího jazyka je významná část zjištění vztahena právě k výuce cizího jazyka.

3.1

Personální podmínky vzdělávání

Komplexní pohled na personální zajištění výuky cizích jazyků na základních a středních školách poskytuje mimořádné šetření MŠMT zachycující stav k 1. lednu 2019. Při srovnání s dalšími vzdělávacími obory je patrný nižší průměrný věk učitelů anglického jazyka, a to na 2. stupni základních škol i na středních školách (viz tabulka č. 2). Ačkoli lze tuto skutečnost vnímat pozitivně, nelze otázku přirozené náhrady učitelů odcházejících ze školství z věkových důvodů opomíjet ani v případě výuky cizích jazyků.